

54
- Αρχείο
Παιδείας

~ ΑΡΘΡΑ

Βασίλης Κοντογιαννopoulos

Ένα μνημόνιο για την Παιδεία

Στις συνθήκες της βαθιάς και σύνθετης κρίσης που βιώνει σήμερα ο ελληνικός λαός, είναι ανάγκη να υπενθυμίσω ορισμένες βασικές αλήθειες:

Ανταγωνιστικότητα και Παιδεία

Η έξοδος από την οικονομική κρίση συνδέεται άρρηκτα με την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας. Η επένδυση σε ανυπτυξιακή τρoακή, τα εισοδήματα και οι θέσεις εργασίας εξαρτώνται από τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η ανταγωνιστικότητα συνδέεται άμεσα με την ποιότητα της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού. Συνδέεται με τις δεξιότητες και την παραγωγική του ικανότητα. Συνδέεται με την καινοτομία. Συμπέρασμα: η έξοδος από την κρίση και το οικονομικό μας μέλλον εξαρτώνται από την ποιότητα του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Από τις επενδύσεις που διατίθενται στη γνώση, την έρευνα και την καινοτομία. Παράλληλα, η παιδεία υψηλής ποιότητας αποτελεί τη μόνη ασπίδα προστασίας του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας απέναντι στην πτλήμυρδα των φτηνών εργατικών κερών. Σημειώνω ότι το γαλλογερμανικό «Σύμφωνο Ανταγωνιστικότητας», που αβασάνισα απορρίπτεται, αναφέρεται στο «ελάχιστο ποσοστό για επενδύσεις σε έρευνα, ποιοτική ανάπτυξη, παιδεία και υποδομή, ως αναλογία στο ΑΕΠ».

Επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις

Κόμματα και συνδικάτα υπερθεματίζουν ανέξοδα για την ανάγκη αύξησης των δαπανών για την Παιδεία. Τα δύο κόμματα εξουσίας, αλληλοδιαδόχως, έχουν υποσχεθεί, προεκλογικά, την αύξηση του ποσοστού για την Παιδεία στο 5% του ΑΕΠ, χωρίς ποτέ να το πραγματοποιήσουν ως κυβερνήσεις. Έχοντας βιώσει τα πύθη της Παιδείας, αποτελεί εδραιωμένη πεποίθησή μου ότι χωρίς ριζική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος οποιαδήποτε αύξηση δαπανών για την Παιδεία είναι πεταμένα λεφτά.

Η Παιδεία όμπρος

Το μείζον πρόβλημα της Παιδείας δεν είναι οικονομικό. Είναι ομνγώς πολιτικό. Η καταστρεπτικότερη επίπτωση της πολιτικής μας παθογένειας αποτυπώνεται στον χώρο της Παιδείας. Οι πάντες, εκάστοτε κυβέρνηση, κόμματα και συνδικάτα συμφωνούν ότι η κρίση στην Παιδεία διαρκώς επιδεινώνεται. Οι περισσότεροι συμφωνούν και για τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις: αδειολόγηση, διοικητική αναδιάρθρωση, απλοποίηση των Λυκείων από το ΑΕΠ, μη κρατικό πανεπιστήμια κ.λπ. Ζητήματα αυτόνοτα για κάθε ευρωπαϊκή, αλλά ακόμη και τριτοκοσμική χώρα. Στα αυτόνοτα όμως αντιτάσσονται κόμματα και συνδικάτα. Η Παιδεία είναι όμπρος κομματικών και συντεχνιακών συμφερόντων.

Παιδεία και κομματισμός

Το κομματικό σύστημα έχει μετατρέψει τα δημόσια σχολεία και πανεπιστήμια σε «πεδία βολής», όπου ασκούνται τα υπό εκκώληση κομματικά στελέχη. Από τις καταλήψεις των σχολείων, που είχαν ως αφηγηρία την περίοδο 1990-91 και οδήγησαν στα τραγικά γεγονότα της Πάτρας και της Αθήνας, εκκολάφθηκε ο σημερινός αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ. Από τις κατά καιρούς πολιτικά καθοδηγούμενες απεργίες απαξιώθηκε η δημόσια εκπαίδευση. Αναδειχθηκαν όμως υπουργοί, βουλευτές και στελέχη όλων των κομμάτων.

Τα εκφυλιστικά φαινόμενα στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έχουν τη ρίζα τους στην επιδίωξη των κομμάτων να τη θέσουν υπό τον έλεγχό τους. Στόχος του πρώιμου ΠΑΣΟΚ με τη θεσμοθέτηση του ΑΣΥΛΟΥ-άγραφου μέχρι τότε ακαδημαϊκού θεσμού- και της ΨΗΦΟΥ των φοιτητών -στην πράξη των κομματικών παρατάξεων- στις εκλογές των πανεπιστημιακών οργάνων, με τον Νόμο 1268/1982, ήταν να κυριαρχήσει στην πανεπιστημιακή κοινότητα. Απέτυχε διπλά. Πρώτον, η φοιτητική οργάνωση της ΝΔ, που μέχρι τότε δεν υπερβαίνει το 10%, έγινε πλειοψηφική δύναμη. Δεύτερον, ο έλεγχος των πανεπιστημίων περιήλθε στις εξτρεμιστικές μειοψηφίες των αριστεριτών και των αντιεξουσιαστών. Η συμμετοχή των φοιτητών στις εκλογές των πανεπιστημιακών οργάνων

εκφυλιστηκε σε худαλα συναλλαγή ανάμεσα στους υποψήφιους πανεπιστημιακούς και τις κομματικές - φοιτητικές ηγεσίες. Αυξήθηκαν κατακόρυφα τα φαινόμενα διαφθοράς, αναξιοκρατίας και οικογενειοκρατίας. Η έννοια του Ασύλου μεταλλάχθηκε σε θερμοκήπιο απροσχημάτιστης βίας, παρανομίας και πολιτικού κουλγκανισμού. Τα πανεπιστήμια από χώροι προαγωγής της επιστήμης και παραγωγής επιστημόνων μετατράπηκαν σε εκκολαπτήρια αναρχίας και τρομοκρατίας. Ο κομματισμός σκοτώνει τη δημοσία εκπαίδευση.

Παιδεία και Αριστερά

Είναι αναμφισβήτητες οι ευθύνες των δύο κομμάτων εξουσίας που διαμόρφωσαν τις συνθήκες που επικρατούν σήμερα στα πανεπιστήμια και τη δημόσια εκπαίδευση γενικότερα. Είναι όμως εξίσου μεγάλες και οι ευθύνες της Αριστεράς. Η Αριστερά, που γνώ-

Στην περίπτωση που κοινοβουλευτικά πολιτικά κόμματα

ερνηθούν να συμπράξουν στην επίλυση του γόρδιου δεσμού του εκπαιδευτικού άγους -που είναι και το πιθανότερο-, η κυβέρνηση δεν έχει άλλο δρόμο παρά να καλέσει τους πολίτες να αποφανθούν, μέσα από δημοψηφίσμα, αν επιθυμούν τα πανεπιστήμια να λειτουργούν μες στη σημερινή βεββαρότητα ή να αποτελέσουν και πάλι τον δίαυλο για την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας

ρισα στα φοιτητικά μισα χρόνια, είχε ως σύνθημα «πρώτοι στους αγώνες, πρώτοι στα μαθήματα». Θεώρουσε την Παιδεία ύψιστο δικαίωμα του πολίτη. Κατηγορούσε δε τη Δεξιά ότι σκόπημα ήθελε τον λαό αγράμματο. Σήμερα η Αριστερά πρωταστατεί στην απαξίωση των δημοσίων σχολείων και των πανεπιστημίων. Σε πρόσφατη ανακοίνωσή του το κεντρικό συμβούλιο της ΚΝΕ καταγγέλλει ότι «...το υπουργείο με την εγκύκλιο του (για διασφάλιση συνθηκών λειτουργικότητας και ευνομίας μέσα στα σχολικά κεντήματα) εννοεί την πειθάρχηση στην αναλυτική πολιτική, στωκοποιεί τις μορφές πάλης του οργανωμένου μαθητικού κινήματος...».

Όπως σε όλα τα προβλήματα, η Αριστερά επιδιώκει την άδυσση και όχι την επίλυσή τους. Γιατί στα θαλά νερὰ ψαρεύει την εκλογική της πελατεία. Συνειδητά υπονομεύει τη δημόσια εκπαίδευση. Αδιαφορεί αν έτσι πλήττονται τα λαϊκά στρώματα, για τα οποία ο αειόπιστος τίτλος σπουδών αποτελεί τη μόνη επένδυση. Ευνοεί τους έχοντες που επιλέγουν για τα παιδιά τους τα ιδιωτικά σχολεία και τα ξένα πανεπιστήμια. Είναι αυτά που ρίχνει τους νέους, με τους απαξιωμένους τίτλους σπουδών, βορά στα «ξένα και ντόπια μονοπώλια», κατά την προσωπική της έκφραση. Η Αριστερά λειτουργούσε πάντοτε ως μοχλός πίεσης για εκδημοκρατισμό και προοδευτικές μεταρρυθμίσεις. Σήμερα συγκυλνπτει των εκφασισμού που επιβάλλουν οι ακραίες μειοψηφίες και λειτουργεί ως ασπίδα προστασίας του status quo και των κάθε λογής συντεχνιακών συμφερόντων. Αριστερά που δεν συγκινεί τους νέους και έχει περιέλθει στη θέση παραγού στον χώρο της νεολαίας δεν είναι Αριστερά.

Μνημόνιο για την Παιδεία

Η αντιμνημονιακή αντιπολίτευση ισχυρίζεται ότι η αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης ήταν εφικτή χωρίς το μνημόνιο. Οι μπορούσαμε μόνοι μας να προωθήσουμε στις αναγκαίες τομές και μεταρρυθμίσεις. Πράγματι, στην Ισπανία, κυβέρνηση και συνδικάτα συναποφάσισαν την αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης στα 67 χρόνια και τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις. Στην Πορτογαλία και την Ιρλανδία κυβέρνηση και αντιπολίτευση συμφώνησαν στην

εφαρμογή επώδυνων μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Στην Ελλάδα τα βαθέτερα αίτια της κρίσης είναι η διαχρονική αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προχωρήσει στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, που θύγουν «κεκτημένα» συμφέροντα. Υπενθυμίζω την τύχη της απόπειρας μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος με το σχέδιο Γιαννίση. Αντιτάχθηκαν λυσσαλέα όλα τα κόμματα, περιλαμβανομένου και του ΠΑΣΟΚ, και οι συντεχνίες του δημόσιου τομέα, με αποτέλεσμα την απόσυρσή της. Έτσι καταλήξαμε σήμερα στις οδυνηρές αλλαγές που προβλέπει το μνημόνιο, χωρίς κανείς να αισθάνεται την ανάγκη να κάνει την αυτοκριτική του. Όταν τα προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται έγκαιρα, επιδεινώνονται και κακοφορμίζουν. Η αλήθεια αυτή ισχύει κατ' εξοχήν στον χώρο της Παιδείας. Το μνημόνιο, στυκάς, δεν περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και στον χώρο της Παιδείας. Ίδού λοιπόν πεδίο δόξης λα-

λόγω της κρίσης αλλά και της υποβάθμισης της δημόσιας εκπαίδευσης με την «ευγενική σύμπραξη» της Αριστεράς. Ούτε όμως αποτελεί λύση η παράκαμψη των προβλημάτων με τη μετάθεση της ευθύνης τήρησης του Ασύλου σε εκτός πανεπιστημίου διοικήσεις, όπως προβλέπει η κυβερνητική πρόταση. Το μοντέλο διοίκησης που προτείνεται, ανεξάρτητα της ορθότητάς του ή μη, είναι υπερβολικά φιλόδοξο σε σχέση με τη σημερινή πραγματικότητα, ενώ συσπειρώνει εναντίον της τη συντριπτική πλειοψηφία των πανεπιστημιακών, σε μια στιγμή που η σύγκλιση προοδευτικών δυνάμεων της πανεπιστημιακής κοινότητας για τολμηρές μεταρρυθμίσεις αποτελεί πολύτιμο κεκτημένο. Η αποκατάσταση της ομιλήσ λειτουργίας των πανεπιστημίων μπορεί να γίνει με απλά και πρακτικά μέτρα, απαλλαγμένα από κάθε ιδεολογική φόρτιση. Συγκεκριμένα:

Πρώτον, με τον εφοδιασμό όλων των πανεπιστημίων με εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας, που θα προβλέπουν κυρώσεις για όσους τον παραβιάζουν. Δεύτερον, με τη δημιουργία ενός σώματος πανεπιστημιακών υπαλλήλων με αποστολή την προστασία της πανεπιστημιακής περιουσίας και τη συνδρομή στην εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης. Τρίτον, με τον έλεγχο και την απαγόρευση εισόδου στα πανεπιστήμια κάθε εξωπανεπιστημιακού στοιχείου χωρίς σχετική άδεια από τις πανεπιστημιακές αρχές. Μέτρα αιτηνόντα που ισχύουν σε όλα τα πανεπιστήμια του κόσμου. Τα φαινόμενα της άθλιας κομματικής συναλλαγής, για την οποία συνυπεύθυνοι είναι και οι πανεπιστημιακοί, θα εξαλειφθούν εφόσον το δικαίωμα ψήφου περιέλθει στις φοιτητικές και όχι στις κομματικές οργανώσεις. Προϋπόθεση είναι η επαναλειτουργία φοιτητικών ολλόγων και της ΕΦΕΕ. Μόνο μέσα από τη φοιτητική οργάνωση μπορεί να υπάρξει συμμετοχή στα όργανα διοίκησης με δικαίωμα ψήφου στις αποφάσεις που αναφέρονται σε φοιτητικά ζητήματα. Τα μέτρα αυτά θα ήταν αρκετά από μόνοι τους να αλλάξουν θεματικά τις συνθήκες λειτουργίας των πανεπιστημίων, ακόμη και χωρίς άλλες μεταρρυθμίσεις.

Δημοψηφίσμα για την Παιδεία

Αυταπατάται όποιος πιστεύει ότι η αποκατάσταση της ομιλήσ λειτουργίας των πανεπιστημίων μπορεί να γίνει συναινετικά. Τα κόμματα της Αριστεράς, κυρίως όμως τα ακραία στοιχεία της, που έχουν δημιουργήσει άβυσσα «στέκια» μέσα στα πανεπιστήμια και πιστεύουν ότι με τις καταλήψεις και τη βία μπορούν να πετυχαίνουν τους πολιτικούς τους στόχους, είναι βέβαιο ότι θα αντιδράσουν με όλα τα μέσα. Η ευθυγράμμιση όμως στον χώρο της Παιδείας είναι εξίσου επιτακτική με τη δημοσιονομική εξλιγανση. Η κοινωνία και οι ιγνιές δυνάμεις των εκπαιδευτικών είναι ώριμες να σπρίξουν μια τολμηρή μεταρρύθμιση που θα δίνει ουσιαστικό περιεχόμενο στις σπουδές, έμφαση στην ποιότητα και τη σύνδεσή της με την οικονομία και την κοινωνία. Μια Παιδεία που δεν θα κηδεμονεύεται από το κομματικό συνδικαλιστικό κατεστημένο που την έχει οδηγήσει στο σημερινό τέλμα. Η κυβέρνηση έχει την ευθύνη να διαμορφώσει ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο, αλλά και να αποδείξει ότι διαθέτει την πολιτική βούληση να το εφαρμόσει. Δηλώσεις όπως «οι καταλήψεις μπορούν να αποτελέσουν ένα έσχατο μέσο διεκδίκησης» υπονοούν το αντίθετο. Τα κοινοβουλευτικά πολιτικά κόμματα οφείλουν να αναλάβουν, επιτέλους, τις δικές τους ευθύνες και να πάψουν να ανέκονται ή και να συγκυλίπτον τις δυνάμεις του περιθωρίου, που όχι μόνο αναφούν την εκπαιδευτική λειτουργία αλλά απειλούν την ίδια τη δημοκρατία.

Στην περίπτωση που αρνηθούν να συμπράξουν στην επίλυση του γόρδιου δεσμού του εκπαιδευτικού άγους -που είναι και το πιθανότερο-, η κυβέρνηση δεν έχει άλλο δρόμο παρά να καλέσει τους πολίτες να αποφανθούν, μέσα από δημοψηφίσμα, αν επιθυμούν τα πανεπιστήμια να λειτουργούν μέσα στη σημερινή βαρβαρότητα ή να απατελέσουν και πάλι τον δίαυλο για την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

* Ο κ. Βασίλης Κοντογιαννopoulos είναι πρώην υπουργός Παιδείας

Η Παιδεία υψηλής

ποιότητας αποτελεί τη μόνη ασπίδα προστασίας του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας απέναντι στην πτλήμυρδα των φτηνών εργατικών κερών

μπρόν για την αντιμνημονιακή αντιπολίτευση να συναντήσει σ' ένα μνημόνιο που δεν επιβάλλει καμία τρoακή για τις αναγκαίες και αυτόνοτες μεταρρυθμίσεις στον χώρο της Παιδείας. Η συναίνεση όμως αποτελεί «είδος εν ανεπαρκεία» στην πολιτική μας ζωή. Γιατί τα κόμματα παραμένουν δέσνια των μικροκομματικών τους σκοπιμοτήτων και συμφερόντων ακόμη και στην περίοδο της βαθιάς κρίσης.

Διοίκηση και οργάνωση
προτεραιότητα για την Παιδεία

Η ποιότητα της Παιδείας δεν είναι μόνο ζήτημα χρηματοδότησης και πόρων. Είναι εξίσου ζήτημα διοίκησης και οργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος. Με δεδομένη τη στενότητα των πόρων στην περίοδο δημοσιονομικής εξλιγανσης που διερχόμαστε, η επίτευξη της μεγίστης αποτελεσματικότητας συνδέεται με τη δραστική βελτίωση των διαδικασιών διοίκησης και οργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά και κάθε εκπαιδευτικής μονάδας χωριστά.

Είναι συνεπώς ορθή η απόφαση του υπουργείου Παιδείας να δώσει προτεραιότητα στην αναδιάρθρωση της διοίκησης σχολείων και πανεπιστημίων. Οι προτάσεις που έχουν κατατεθεί για διάλογο κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Το βασικό όμως πρόβλημα δεν είναι η μορφή και οι αρμοδιότητες της διοίκησης. Το πρόβλημα είναι κατά πόσο μπορεί να ασκηθεί οποιαδήποτε μορφή διοίκησης μέσα στις συνθήκες που έχουν διαμορφώσει κόμματα, συντεχνίες και εξτρεμιστικές ομάδες στον χώρο της Παιδείας.

Ασυλο και ψήφος φοιτητών

Η λύση στο κλήμα βίας και ανομίας που έχει εδραιωθεί πλέον στα πανεπιστήμια δεν είναι η κατάργηση ούτε του Ασύλου ούτε της ψήφου των φοιτητών. Όσοι τα εισπνούνται είτε από άγνοια είτε σκόπημα παίζουν το πασνίδι των ακραίων. Οι δεν πέτυχαν οι «αλληλέγγυοι» με την κατάληψη της Νομικής από τους παράνομους μετανάστες θα το πετύχουν με την τυχόν υιοθέτησή τους. Θα λειτουργήσουν ως πυροκροτητές σ' ένα εκρηκτικό κίνημα διαμαρτυρίας των νέων που τους ματίζει το τρομακτικό ποσοστό ανεργίας,